

FREEDOM FOR AN OLD BELIEVER
By Paul John Wigowsky

СВОБОДА СТАРОВЕРЦЮ
Павло Іванович Віговскій

РОЗДІЛ 3 -- Покрова Богородиці

Першою групою, яка зустріла перший потяг старообрядців із Харбіна, була Об'єднана Всесвітня Рада Церков, міжнародна християнська організація, створена з метою збереження єдності всіх християнських конфесій. Рада, як мати-захисниця, бажала взяти під своє широке крило мандрівну отару старообрядців. Для Собору ці православні росіяни також були частиною всієї християнської Матері-Церкви.

«Слава Богу, ми нарешті змогли вивести вас із комуністичного Китаю», — сказав преподобний Біллі Фріман, представник Ради.

Преподобний Фрімен підійшов до Івана та його друга Альоші з витягнутою правою рукою. Іван не звик до західного рукостискання, але все ж прийняв потужне рукостискання як знак вдячності за допомогу західного жителя. Іван чув, що всесвітня організація відіграла важливу роль у звільненні його людей від комуністичного світу. Тому він був більш ніж вдячний за те, що простягнув свою дружбу, свою вдячність і свою праву руку.

«Большая благодарность вам», — почав Іван.

Перекладач негайно кинувся до преподобного Фрімена, щоб перекласти слова Івана.

«Він каже: «Дуже дякую», — швидко заявив англо-перекладач.

«Скажи молодому чоловікові, — сказав преподобний Фрімен, вказуючи на Івана, — що ми вдячні Богові за його допомогу у виведенні російського народу з комуністичного світу».

Англійський перекладач переклав слова преподобного на англізовану російську форму для Івана та групи старообрядців, що згуртувалися навколо ядра представника ради та молодого речника старообрядців.

Іван відчув, ніби мантия діда впала на його плечі і що він обраний новим духовним лідером для свого народу.

«Скажіть вашому представнику, що ми вдячні Богу за яку допомогу ви сказали нам», — сказав Іван, усміхаючись преподобному Фрімену.

Іван подивився на західного чоловіка в сірому костюмі з білою сорочкою та краваткою в синю та жовту смужку. Іван відкинув настирливу думку про те, що його благодійник безбородий. Натомість він подумав про доброзичливість, яку побачив в очах англійця, слухаючи, як перекладач повторює його слова англійською мовою.

«Цей чоловік сказав мені передати вам як нашому представнику, що він і його група вдячні Богу за допомогу і сприяння, які ви їм надали», — переклав чорнявий перекладач в окулярах у чорній оправі.

«Ваш досвід у пустелі закінчився, і, з Божою допомогою, тепер ми спробуємо знайти вам придатну країну для життя», — пояснив преподобний Біллі Фріман.

Перекладач важко перебирав довге речення, сподіваючись зрозуміти сенс фрази «досвід пустелі». Брови Івана кілька разів піднялися вгору, намагаючись зрозуміти точний зміст перекладача. Особливо хвилювали Івана слова «підходяща країна».

«Я думал, что все было устроено уже нам перекочевать в Америку?» (Я думав, точно, що ми емігруємо до Америки?) запитав Іван.

Перекладач на мить виглядав спантеличеним, намагаючись швидко перегорнути свій російсько-англійський словник для світу «перекочевать». Він знайшов це під «кочевать», що означало блукати, як кочівник, з одного місця в інше.

«Він каже, що думав, що все вже влаштовано, щоб вони мігрували чи переїхали до Америки», — переклав молодий англо. Він поклав свій кишеньковий словник назад у внутрішню кишеню свого чорного піджака.

«Скажіть йому, що нам знадобиться деякий час, щоб знайти спонсорів, і ми все ще не впевнені, які країни захочуть їх прийняти», — сказав преподобний Біллі Фрімен, усміхнене обличчя якого змінилося на серйозну ділову вираз. Він говорив прямо до перекладача, не дивлячись на Івана.

Вже Іван почав відчувати, що не все гаразд і що дід все-таки мав рацію, повертаючись у лоно матінки-руської, а не лізти по допомогу до

чужинців, у руках яких вони безпорадні й беззахисні. Іван почувався неадекватним і невпевненим. Він не знав ні мови, ні людей, які нібито були його благодійниками і номінально зацікавлені в його свободі. Він почувався безпорадною твариною, яка бігла з пазурів одного ворога, щоб несподівано потрапити в руки більш хитромудрого ворога; хитрим ворогом був той, хто обіцяв одне, а дав щось зовсім несподіване. Іван з приголомшеними вухами слухав, як перекладач передавав повідомлення про те, що кілька країн Південної Америки, можливо, захочуть забрати їх і навіть безкоштовно надати їм землю.

Маша відчула, ніби всі її мрії розбилися, коли вона зрозуміла, що її мрія про Америку може все-таки не здійснитися. Вона прошепотіла коротку молитву до Покровительки Богородиці: «Пресвята госпоже Богородице, моли Богу нас грішников». (Пресвята Владичице, Мати Божа, моли Бога за нас, грішних.) Вона поклала руки на лоно своє і прошепотіла підбадьорливе слово хвилюючій майбутній дитині: «Не журися, я добре доглядатиму, незалежно від того, куди ми йдемо чи де живемо».

Іван почав розмову зі своїми одновірцями-старообрядцями, на чиїх сердитих обличчях почали виднітися за мужніми бородами. Один худорлявий чоловік із зачіскою стурбовано заговорив: «Як ми будемо жити, поки чекатимемо, що вони знайдуть нам країну?» Інший літній чоловік із лисиною на маківці крикнув: «А як щодо обіцянки нашого консульства в Харбіні, що нам дозволять емігрувати до Америки?» Метушня та запитання викликали безлад у вестибюлі вокзалу, а преподобний представник був збентежений некерованою поведінкою своїх гостей.

«Будь ласка, не хвилюйтеся», — сказав преподобний Біллі Фрімен, піднімаючи обидві руки вгору та підвищуючи голос, щоб привернути до себе увагу. Перекладач наполегливо перекладав деякі занепокоєння преподобному, який бачив потребу відреагувати на зростаючий бунт. «Всесвітня рада церков погодилася оплатити ваше перебування в Гонконзі, поки ми домовимося з країнами, які бажають вас прийняти. Деякі з вас будуть зупинятися в готелі Empress, де вже зупинилася група Сіньцзянів. Інші будуть під опіку Червоного Хреста».

Перекладач махнув рукою преподобному Фрімену, просячи дати йому можливість перекласти, поки він не забуде сказане. Група старообрядців заспокоїлася, слухаючи слова заспокоєння.

Іван був у захваті від згадки про групу Sinkiang (Сіньцзянів). Він чув про них від свого діда Іова і завжди хотів з ними познайомитися.

Протягом наступних двох тижнів Іван і Маша разом із гуртом харбінських старообрядців знайомилися зі станом існування, що нагадував підвішений стан. Це була ситуація «сидіти і чекати», і їхній терпець потроху вичерпувався. Іван намагався вбити нудьгу очікування, відвідавши групу із Сіньцзяна, яка також чекала виїзду у вільну країну. Іван подружився з високим міцним хлопцем, молодшим за нього на два роки, якого звали Василь Великов.

4 жовтня 1957 року Василь був першою людиною, яка повідомила Івану новину про те, що радянські війська запустили в космос капсулу «Супутник» («мандрівник»). Іван згадав слова молодого лейтенанта про те, що Росія збирається тягнутися до зірок. Деякі старообрядці, однак, сумнівалися, чи справді росіяни запустили супутник, який полетів у космос, оскільки вони вірили, що Бог не дозволить людині подорожувати за межі землі.

Під час їхньої багатогодинної розмови Василь розповідав Іванові, як склалося життя в Кульжі (провінція Сіньцзян) і як вони заробляли на життя пшеницею та кавунами на річці Ілі.

«Знаєш, — казав Василь, коли вони сиділи в Івановому номері, — життя біля річки було нестерпне. Треба було бачити, які комарі біля болота, де ми жили, були величезні, вони були всюди. не звинувачуйте мого батька в тому, що він повернувся на Алтай, хоча я шкодую про те, що сталося з ним від рук диких киргизів».

"Що з ним сталось?" — казав Іван, сидячи й слухаючи нескінченні Василеві розповіді.

— Ну, — почав Василь, дивлячись у вікно на рухливий рух на Чатем-роуд. «Я пам'ятаю, як почув від друга, який утік від злісних магометан, що киргизи знущалися над моїм батьком і настоятелем (старшим), який був з ним. Одного разу вночі, коли був повний місяць, вони розклали величезне багаття, і поки вони бенкетували та пили, голова клану вступив у релігійну суперечку з настоятелем про молитву та про Бога. Їм голові клану не сподобалось, як настоятель постійно хрестився, кланявся до землі й молився: «Господи, Ісус Христе, будь милостивий до мене грішного». Він сказав, що є тільки один Бог, Аллах, і настоятель повинен молитися тільки йому. Коли настоятель не погодився, голова клану в п'яній люті вирішив кинути обох чоловіків у багаття, щоб

побачити, чи врятує їх Бог. Ви можете уявіть собі блюзнірство, яке вчинили ті магометани, коли вони прив'язали мого батька і настоятеля до стовпів і почали говорити, що Ісус був лише пророком, як Магомет, а не рятівником і Сином Божим, як вчить правдива православна релігія. Я досі чую слова мого друга слова: «Твій батько помер як справжній мученик, бо, помираючи, він вигукнув гучним голосом: «Прости цим язичникам, о Господи Ісусе, бо вони не знають, що роблять».» Настоятель, з іншого боку, засуджував киргизького клановика за його безбожний вчинок, кажучи: «Мы будем в раю, а ты пойдёшь в вечный огонь.»

Іван слухав інші розповіді про пригоди, у тому числі розповідь Василя про чудесну подорож їхньої групи з Китаю під захистом Богородиці (Матері Божої). Василь драматизував історію їхньої втечі від «радянських псів» (як він їх називав), які цькували їх день і ніч, намагаючись заманити назад на радянську батьківщину. Іван аж здригнувся, почувши слово «радянський», бо в його пам'яті ще була свіжа пам'ять про зустріч із чиновниками-промивачами.

«Ці радянські псові, — казав Василь, стискаючи від злості кулаки, дивлячись на гавань Гонконгу, — вони охороняли наші села й унеможлилювали втечу чи виїзд із країни. Навіть коли їхній лідер Хрущов відвідував Пекін і призвело до зміни політики щодо російських біженців, радянські чиновники все ще тримали на нас око і намагалися змусити нас «повернутися додому», як вони висловлювалися. Ми майже щодня збиралися в будинку нашого настоятеля (старця) і молилися до Богородиці і до Христа, щоб визволили нас від рук ворожих і від безбожної землі. Я щодня молився перед іконою Богородиці (Богородиці), яка тримає Богонемовля, і молився, щоб вона понесла нас на своїх люблячих обіймах у землю свободи. Одного вечора нам сказали, що на вокзалі все готово для нас і всі папери в порядку. Пресвята Діва була з нами тієї ночі, бо навіть радянські чиновники могли не тримайте нас більше. Офіція він безпорадно спостерігав, як ми сідали на потяг у Кульжі й прямували до Урумчі. Ми проїхали через Хамей, потім Турфун, Ландзо і Шанхай. Нарешті ми пройшли через Кантон і прибули сюди, до Гонконгу.»

Василь мав багато історій, а Іван терпляче сидів і грав роль гарного слухача. Дружина Василя Зінаїда часто сиділа біля чоловіка і слухала драматичні виступи чоловіка, який розмахував руками. Іноді він ходив туди-сюди перед вікном, розповідаючи свої історії.

Іноді Зінаїда відволікала увагу від чоловіка на одну з трьох маленьких дочок. Наймолодшою була Ірина, якій було півтора року. Найстаршою була Надія, їй було п'ять років. Той, що посередині, був наймиліший і найбалакучіший; її звали Анастасія, і їй щойно виповнилося три роки. Усі три доньки були чисто одягнені у рідні сарафани (сукні), барвисті квіткові орнаменти яких додавали життя й краси нудній чужині, заповненій високими сірими будинками.

Один із днів був дещо пошваненим, коли преподобний Біллі Фрімен під'їхав до готелю Empress на автобусі, який він отримав дозвіл використовувати для оглядової екскурсії. Щаслива група старообрядців зібралася в автобус на екскурсію Коулуном і Новими територіями. Було також домовлено про те, щоб переправити групу через гавань Гонконгу на автомобільному поромі Jordan Road Vehicular Ferry (Йорданський автомобільний пором). Особливий інтерес для релігійної групи викликав відвідування Садів тигрового бальзаму, оскільки тут вони познайомилися з богами та богинями буддистської релігії; деякі були вражені, а інші викликали відразу від ліплення буддистських сцен, подібних до двох вогненних драконів, що стоять один проти одного, і п'яти медитуючих Будд у гроті.

Саме під час цієї поїздки преподобний Біллі Фрімен спробував зав'язати ближчу дружбу з Іваном, розпитавши про старовір'я. Однією з речей, яка найбільше спантеличила преподобного Фрімена, було суворе дотримання юліанського календаря старого стилю.

«Чому ви, старовери або старообрядники, як я чув, як вас називають інші, — сказав преподобний Фрімен через свого перекладача, — завжди дотримувались юліанського календаря старого стилю? Хіба це не означає, що у вас 13 днів позаду решти світу?»

— Ні, не має, — відповів Іван. «Це означає, що решта світу на 13 днів поза часом і не в ногу з таємницями Христа і спокути, як це дотримується наш церковний календар».

Тлумач намагався не відставати від богословської дискусії, яка розвивалася.

«Але наша Всесвітня рада церков намагалася об'єднати всі християнські церкви під прапором єдиного Спасителя, Ісуса Христа, — стверджував преподобний Фрімен, — і ми віримо, що в істинній Церкві Христа немає жодних відмінностей. Ми — одне у Христі». Преподобний Фрімен миттєво згадав відому аксіому Джона Кальвіна, великого

реформатора: «Ми віримо, що спасіння може прийти лише через Церкву».

«Як нам бути єдиним, — сказав Іван, — коли постів не дотримуєш, і нерукотворного образу Христа не шануєш, і бороди небесного образу Бога Отця не носиш. Ваша віра значно відрізняється від нашої».

«Ми можемо мати різні погляди на те, як дотримуватись християнської віри, — відповів преподобний Фрімен, — але ми маємо свободу у Христі, яка звільняє нас від суворох рамок старого закону ритуалу та жертвоприношень і дає нам новий закон любові та благодаті, за якими потрібно жити і бути спасеним».

«Мені казав мій дід, що у вашій релігії є зображення Христа, розп'ятого на чотирьох кінцях, — сказав Іван, — а наша віра вчить, що хрест Христа складався з восьми кінців». Іван замовк і чекав, поки перекладач переведе його слова.

«Це, без сумніву, правда», — вибачився преподобний Фрімен. «Деякі місцеві буддистські священики сказали мені, що їхній хрест зі свастикою, який є їхнім символом просвітлення, також має вісім кінцівок, які виходять із центральної точки. Це нібито означає восьмикратний шлях душі. Але я вірю, що немає різниці, який це був хрест. Важлива спасительна кров, яку Син Божий пролив на цьому хресті».

Пресвітеріанський служитель почав відчувати прилив місіонерської ревності в його крові, коли він намагався повернути свого слухача прийняти свободу духу, яку він відчув у ранній юності. Івану, навпаки, стало незручніше, коли він розмовляв з тим, кого він вважав язичником, у тому сенсі, що його переконання чи віра не були ортодоксальними.

«У будь-якому випадку, повертаючись до свого початкового запитання», — сказав преподобний Фрімен після того, як Іван не відповів на його попередню заяву. «Вам не здається, що наявність ідентичних календарів допомогла б усім християнським церквам зрозуміти єдність Христа і показати нехристиянському світу, що наша віра в Христа Єдина? Зрештою, коли ми святкуємо народження Христа в грудні, 25 числа, у вашому календарі зазначено, що це лише 12 грудня, тож ви чекаєте до, що для нас, 7 числа, щоб відсвяткувати його народження».

— Правильно, у вас повинен бути такий же календар, як у нас, — відповів Іван. «Як я вже говорив раніше, вся таємниця Христа точно приурочена до нашого церковного календаря, і якщо ми святкуємо

свято в якийсь інший день або в інший час, ми не будемо в поєднанні і гармонії з небесними воїнствами, які об'єднані з нами в той час. Ви розумієте?»

«Мені здається, я розумію», — відповів преподобний Фрімен без подальших спростувань.

Двоє чоловіків тихо їхали до кінця подорожі. Вони були полюсами один від одного, і їхні відмінності здавалися непримиренними. Одна сторона була так само віддалена від іншої, як північна область була від південної. У той час як одна кінцівка була заснована на холодному, суворому розрахованому дотриманні ритуального закону для отримання спасіння, інша кінцівка була заснована на теплій необмеженій свободі духа благодаті, який просто дарував спасіння через віру в Христа.

Через два дні, 1 жовтня за юліанським календарем старого стилю (чи 14 жовтня для тих, хто дотримується григоріанського календаря нового стилю), Іван зі своїм другом Василем поїхав у рибальське село Шауківан, щоб підзаробити грошей. У Всесвітній Раді Церков їм сказали, що все їм буде забезпечено, але старообрядці почувалися невпевнено в чужій країні без грошей, і тому вирішили наважитися самостійно. Дружини чоловіків заохочували чоловіків знайти роботу, де вони могли б хоча б заробляти кілька доларів на особисті потреби. Один із старообрядців Антип, який рік тому нелегально втік з Китаю, мав кілька зв'язків у місті з доброзичливими китайцями, з якими йому вдалося поспілкуватися. Антип Святогоров був сильною, непокірною людиною. Він відчував себе законом, а тому був проти будь-яких форм рукотворних правил і норм. Він був упертий у своїй вірі в те, що людина в першу чергу повинна піклуватися про себе і про свою сім'ю, що б не казали інші. Закони, які суперечили його сенсу виживання та боротьбі за безпечне існування, не дотримувались і скасовувалися без будь-якого почуття провини чи протиправні дії.

Антип Святогоров у Китаї виявив, що дотримуватись законних процедур важко, а часом навіть небезпечно. Коли втрьох Антип, Іван і Василь перетинали гавань на поромі «Зірка», Антип розповів новим друзям історію своєї втечі від китайської влади.

«Це було десь рік тому, коли життя в Кульжі стало для мене просто нестерпним», — сказав Антип. «Китайська влада була безжальною. Тоді я вперше почув чутки про те, що люди їдуть до Америки. Багато з

нас хотіли туди поїхати, але отримати легальні документи, щоб спочатку потрапити до Гонконгу, було неможливо. Радянське консульство в Кульжа тримав наші документи в Москві, а їхня влада забороняла допомагати релігійним засланцям покидати їхню юрисдикцію. Адже поки вони тримали нас у Китаї, як диких тварин у зоопарку, вони могли нас зібрати і вивезти назад до Росії. Я бачив, як вони забирали вантажівки наших людей під дулом гвинтівки. У мене був друг, якого посадили за спробу зв'язатися з британським консульством у Гонконгу. Радянська сторона, звичайно, змушувала китайських маріонеток чинити постійний тиск на наших людей. Тоді я й вирішив тікати.

«Я був одружений менше двох місяців і жив за звичаєм у батьків. Дружині Євгенії було лише вісімнадцять, а мені двадцять два. Коли я розповів дружині про свої плани, вона заплакала. Їй було важко покинути батьків. Батьки боялися за мене і сказали, що влада знайде нас і розстріляє за те, що ми намагалися втекти.

«Тим не менш, одного холодного жовтневого вечора я найняв свого відважного друга-китайця підвезти мене в місто. Пам'ятаю, ми тільки-но закінчили службу на честь Покрови Богородиці. Міцно тримав ікону Богородиці, подаровану нам батьками Євгенії на весілля, маленьку іконку я тримав у кишені пальта біля серця, і всю ніч я повторював молитву, якою молився вночі. послуга:

«Прийми от нас недостойных рабов твоих и ныне всепетая пресвятая Богородица, не престай молящися о нас недостойных рабов твоих, еже избавитися нам от всякого совета лукавого, и от всякого обстояния и сохранитися нам неврежденным от всякого ядовитого прилога диявольського: но даже и до молитвами твоими неосужденных нас соблюди, яко да твоим заступлением и помощью спасаеми, славу, хвалу, благодаря и поклонение за все. . . »

Антипа обірвав різкий свист порома. «Зоряний пором» здійснив коротку подорож через гавань, але Антип мав про що ще розповісти. Він дочекався, поки вони зійшли з пірсу й підійшли до крамниці друга Антипа на Квінз-роуд Сентрал. Антип знав дорогу з гонконгської сторони, тому він йшов вперед.

«Як я вже казав, — продовжував Антип, прямуючи до високих будинків у діловому відділі, — я продовжував дуже сильно молитися, бо не знав, які небезпеки чекають попереду. Мій друг-китаєць, якому я добре заплатив, був професійний контрабандист, і він добре сховав нас у своїй

вантажівці.Одного разу нас зупинили радянські охоронці, які патрулювали дороги, і моє серце мало не розірвалося, але ми пройшли повз них.На вокзалі нам довелося прокрастися минулі радянські агенти; наш друг допоміг придбати для нас квитки. Ми благополучно дісталися до Шанхаю, але там нас затримали китайські чиновники, які підозріло ставилися до нас, і вони дізналися від радянських чиновників, що ми біженці. Але Свята Мати захистила нас, і ми змогли нарешті вмовити чиновників дозволити нам поїхати до Гонконгу».

Нарешті Антип повернув за рік на Квінс-роуд Сентрал і провів до магазину під назвою «Скарби Гонконгу». Його друг-китаєць, завзятий рибалка, пообіцяв відвезти його до рибальського села Шауківан, де у нього був власний сампан з мотором і багато рибальського спорядження. Вони ловили рибу біля острова Каменяра, а потім продавали її на одному з рибних ринків.

Їзда на сампані була вибоїстою і повільною, але краєвид був надзвичайним. Гавань була повна кораблів, джонків, сампанів, поромів і всіх можливих водних суден. До середини дня троє чоловіків та їхній друг-китаєць наловили достатньо риби біля скель острова Каменяра, щоб отримати невеликий прибуток. Вони були готові почати подорож назад до берега, коли вітер у гавані почав посилюватися.

«Я думаю, що нас чекає тайфун», — попередив друг-китаєць, показуючи на хмарне небо та лютий вітер.

Троє росіян відчували небезпеку, і Антип на своїй ламаній китайській мові, яку він навчився в китайських школах, запитав свого друга, чи збирається той йти в тайфунний притулок.

«Сподіваюся, ми встигнемо повернутися вчасно», — стурбовано вигукнув китайський друг, пускаючи мотор на повний газ. Вони рибалили на дальній стороні острова, і їм довелося подолати кілька миль, щоб дістатися до притулку від тайфуну Яуматі на стороні Коулуна. «Тайфуни налітають дуже швидко тут, у Гонконзі», — кричав китайський друг, коли сампан натикався на хвилі, що піднімалися.

Троє росіян міцно трималися за борти сампана, коли хвилі кидали човен з боку в бік. Іван відчув, як у нього закрутилося в шлунку, і його почало нудити. Антип молився до Богородиці (Богородиці) і святого Миколая. Василь, зціпивши зуби, вдивлявся крізь пронизливий вітер у бік тайфунового укриття. Іван весь час дивувався, чому він опинився в

такому скрутному становищі і чому відчуття смерті переслідувало його щоразу, коли йому нудило в животі.

Сампан нарешті пройшов повз дамбу та потрапив у притулок від тайфуну Яуматі, і хворі на морську хворобу люди на борту відчули полегшення. Антип знову відчув, що його молитви про допомогу до Пресвятої Богородиці були вислухані. Вона прийшла їм на допомогу і захистила їх від лиха під час бурі та біди. Іван викидав свій обід за борт. Василь тримався за живіт і намагався не дати нудоті вийти на поверхню. Китайський друг усміхався, дивлячись, як троє чоловіків бліднуть від страху та хвороби.

Chapter 3 -- "Protection of the Mother of God"

The first group to greet the first train load of Old Believers from Harbin was the United World Council of Churches, an international Christian organization designed with the purpose of preserving the unity of all Christian faiths. Like a protecting mother, the Council desired to take the wandering flock of Old Believers under its expansive wings. To the Council, these Orthodox Russians were also part of the whole Christian Mother Church.

"Thank God we finally were able to get you out of Communist China," said Rev. Billy Freeman, a representative for the Council.

Rev. Freeman approached Ivan and his friend Alyosha with an extended right hand. Ivan was not used to the western handshake, but he nevertheless accepted the powerful handshake as a token of his appreciation for the westerner's help. Ivan had heard that a worldwide organization was instrumental in delivering his people from the Communist world. So he was more than grateful to extend his friendship, his gratitude, and his right hand.

"Большая благодарность вам/Bolshaya blagodarnost vam," began Ivan.

An interpreter immediately rushed to Rev. Freeman's side to translate Ivan's words.

"He says, 'Thank you very much,'" quickly stated the Anglo interpreter.

"Tell the young man here," said Rev. Freeman, pointing to Ivan, "that we are thankful to God for his help in bringing the Russian people out of the Communist world."

The Anglo interpreter translated the words of the reverend into an anglicized form of Russian for Ivan and the group of Old Believers that had clustered around the nucleus of the council representative and the young spokesman for the Old Believers. Ivan felt as if the mantle of his grandfather had fallen upon his shoulders and that he was singled out as the new spiritual leader for his people.

"Скажите вашему представителю, что мы благодарны Богу за помощь которую вы указали нам/Skazhetye vashemu predstavetelyu, shto mi blagodarni Bogu za pomoshch kotoruyou vi ukazali nam," said Ivan as he smiled at Rev. Freeman.

Ivan looked at the western man dressed in a gray suit with a white shirt and blue and yellow striped tie. Ivan dismissed the nagging thought that his benefactor was a beardless man. Instead he thought of the kindness that he saw in the Englishman's eyes as he listened to the interpreter replay his words into the English language.

"This man told me to tell you as our representative, that he and his group are grateful to God for the help and assistance that you have given to them," translated the black-haired interpreter with black-rimmed glasses.

"Your wilderness experience is over now, and, with God's help, we will now try to find you a suitable country to live in," explained Rev. Billy Freeman.

The interpreter struggled through the long sentence, hoping to make sense of the phrase "wilderness experience." Ivan's eyebrows curled upward several times as he tried to comprehend the interpreter's exact meaning. Ivan was especially concerned about the words "suitable country."

"Я думал что всё было устроено уже нам перекочевать в Америку/Ya dumal shto vsyo bilo ustroyeno uzhe nam perekochevat v amariku?" (I thought it was definite that we were migrating to America?) questioned Ivan.

The interpreter looked puzzled for a moment as he tried to thumb quickly through his Russian-English Dictionary for the word "перекочевать/perekochevat." He found it under "кочевать/kochevat," which meant to wander like a nomad from one place to another.

"He says that he thought everything was already arranged for them to migrate or move to America," translated the young Anglo. He put his pocket dictionary back in the inner pocket of his black suit jacket.

"Tell him that it will take some time for us to find sponsors, and we are still not sure which countries will be willing to take them in," said Rev. Billy Freeman, whose smiling face had turned into a serious business-like demeanor. He spoke directly to the interpreter without looking at Ivan.

By now Ivan began to sense that all was not well and that his grandfather was right after all in going back to the bosom of Mother Russian instead of crawling for help to foreigners in whose hands they were helpless and defenseless. Ivan felt inadequate and insecure. He didn't know the language or the people who were supposedly his benefactors and who were nominally

interested in his freedom. He felt like a helpless animal running from the claws of one enemy only to fall unawares into the hands of a more subtle enemy; the subtle enemy was the one who promised one thing and delivered something completely unexpected. Ivan listened with shocked ears as the interpreter relayed the message that several countries in South America might be willing to take them and even provide them with free land.

Masha felt as if all her dreams had been shattered when she realized her dream of America might not come true after all. She whispered a short prayer to the protectress, the Mother of God: "Пресвятая госпоже Богородица, моли Богу нас грешников/Presvyataya gospozhe Bogoroditsa, moli Bogu nas greshnikov." (Holy Lady, Mother of God, pray to God for us sinners.) She placed her hands on her womb and whispered an encouraging word to the stirring child-to-be: "Don't worry, I'll take good care of you no matter where we go or where we live."

Ivan began conversing with his fellow Old Believers, whose angry faces began to show behind their manly beards. One thin man with a receding hairline anxiously spoke up: "How will we live while we wait for them to find us a country?" Another older man with a bald spot on the top of his head called out: "What about the promise from our consulate in Harbin that we would be allowed to migrate to America?" The commotion and questions caused disorder in the lobby of the train station, and the reverend representative was embarrassed at the unruly behavior of his guests.

"Please, don't worry," said Rev. Billy Freeman, raising both his hands into the air and raising his voice to draw attention to himself. The interpreter had been busily translating some of the concerns to the reverend, who saw a need to respond to the rising tumult. "The World Council of Churches has agreed to pay for your stay in Hong Kong while we make arrangements with countries willing to take you in. Some of you will be staying at the Empress Hotel, where the Sinkiang group is already staying. The others will be taken care of by the Red Cross."

The interpreter waved his hand at Rev. Freeman, requesting a chance to translate before he forgot what had been said. The group of Old Believers calmed down as they listened to the words of reassurance.

Ivan was thrilled at the mention of the Sinkiang group. He had heard about them from his Grandfather Iov, and he had always wanted to meet them.

During the next two weeks Ivan and Masha, along with the band of Harbin Old Believers, became acquainted with a state of existence which resembled limbo. It was a "sit and wait" situation, and their patience was slowly running out. Ivan tried to kill the boredom of waiting by visiting with the group from Sinkiang, which was also waiting to go to a free country. Ivan made friends with a tall, strong young man who was two years younger than he was and who was called Vasily Velikov.

Vasily was the first man to relate the news to Ivan on October 4, 1957 that the Soviets had launched a Sputnik ("wanderer") capsule into space. Ivan recalled the young lieutenant's words that Russia was going to reach for the stars. Some of the Old Believers, however, doubted if Russia had actually launched a Sputnik that had sailed up into space, for they believed that God wouldn't permit man to travel beyond the confines of earth.

During their long hours of conversation, Vasily related to Ivan how life in Kulzha (in the Sinkiang Province) had been and how they had raised wheat and watermelons along the Ili River for a living.

"You know," Vasily would say as they sat in Ivan's hotel room, "life was unbearable by the river. You should have seen the size of the mosquitoes near the swamp where we lived. They were huge, and they were everywhere. I don't blame my father for going back to Altai, although I regret what happened to him at the hands of the savage Kirghiz."

"What happened to him?" Ivan would say, as he sat listening to Vasily's endless stories.

"Well," began Vasily, as he gazed out the window at the flowing traffic on Chatham Road. "I remember hearing from a friend who escaped from the vicious Mohammedans (Mahomets), that the Kirghiz men made sport of my father and the nastoyatel (elder) who was with him. They built a huge bonfire one night when the moon was full, and while they were feasting and drinking, the head clansman got into a religious argument with the nastoyatel about praying and about God. The head clansman didn't like the way the nastoyatel kept crossing himself and bowing to the ground and praying, 'Lord, Isous Hristos, be merciful to me a sinner.' He said there was only one God, Allah, and the nastoyatel should pray only to him. When the nastoyatel disagreed, the head clansman in a drunken rage decided to throw both men into the bonfire to see if their God would rescue them. You can imagine the

blasphemy that those Mohammedans committed as they tied my father and the nastoyatel to stakes and began saying that Isous was only a prophet like Mahomet, and not a savior and Son of God like the true Orthodox religion taught. I can still hear my friend's words: 'Your father died like a true martyr, for he cried out with a loud voice as he died, "Forgive these pagans, O Lord Isous, for they know not what they do."' The nastoyatel, on the other hand, was condemning the Kirghiz clansman for his ungodly act by saying, 'Мы будем в раю, а ты пойдёшь в вечный огонь/Mi boodyem v rayou, a ti poydyosh v vechniy ogon.' (We will be in paradise this day, but you will burn in eternal fire.)

Ivan listened to other tales of adventure, including Vasily's account of their group's miraculous journey out of China under the protection of the Bogoroditsa (Mother of God). Vasily dramatized the story of their escape from the "Soviet hounds" (as he called them), who hounded them day and night in an attempt to lure them back to the Soviet motherland. Ivan winced at the sound of the word 'Soviet,' for the memory of his encounter with the brainwashing officials was still fresh in his mind.

"Those Soviet hounds," Vasily would say, as his fists clenched in anger while staring out across the Hong Kong harbor, "they would guard our villages and make it virtually impossible to escape or leave the country. Even when their leader Khrushchev visited Peking and brought about a change in policy toward Russian refugees, the Soviet officials still kept an eye on us and tried to make us 'come home,' as they expressed it. We used to gather almost daily at our nastoyatel's (elder's) house and pray to the Mother of God and to Hristos to deliver us from the hands of the enemy and from the godless land. I used to pray daily before the ikon of the Bogoroditsa (Mother of God) holding the God-child, and prayed that she would carry us in her loving arms to a land of freedom. One night we were told that things were ready for us at the train station and all the papers were in order. The Holy Virgin was with us that night, for even the Soviet officials couldn't keep us back any more. The officials watched helplessly as we boarded the train at Kulzha and headed for Urumchi. We drove through Hamey, then Turfun, Landzo, and Shanghai. Finally, we passed through Canton and arrived here at Hong Kong.

Vasily had many stories to relate, and Ivan patiently sat and played the role of a good listener. Vasily's wife, Zinaida, often sat by her husband's side and listened to the dramatic presentations of her husband, who would wave his

hands about. Sometimes he would pace back and forth in front of the window as he told his stories.

Sometimes Zinaida would divert her attention from her husband to one of her three young daughters. The youngest was Irina, who was one-and-a-half. The oldest was Nadezhda, who was five. The one in the middle was the cutest and the most talkative; her name was Anastasia, and she had just turned three. All three daughters were cleanly dressed in their native sarafans (dresses), whose colorful flower designs added life and beauty to the dull foreign land filled with tall gray buildings.

One of the days was somewhat enlivened when Rev. Billy Freeman drove up to the Empress Hotel in a bus he had received permission to use for a sight-seeing tour. A gay group of Old Believers crowded into the bus for a guided tour of Kowloon and the New Territories. Arrangements were also made to take the group across the Hong Kong harbor by way of the Jordan Road Vehicular Ferry. A visit to the Tiger Balm Gardens was of particular interest to the religious group, for here they were introduced to the gods and goddesses of the Buddhist religion; some were amazed, while others were repulsed, at the sculpturing of Buddhist scenes, like two fiery dragons facing each other and five meditating Buddhas in a grotto.

It was during this ride that Rev. Billy Freeman tried to strike up a closer friendship with Ivan by inquiring into the Old Belief. One of the things that puzzled Rev. Freeman most was the strict adherence to the old style Julian calendar.

"Why is it that you Old Believers, or Old Ritualists, as I've heard others call you," said Rev. Freeman through his interpreter, "have always adhered to the old style Julian calendar? Doesn't that put you 13 days behind the rest of the world?"

"No, it doesn't," answered Ivan. "It means that the rest of the world is 13 days out of time and out of step with the mysteries of Hristos and redemption as observed by our church calendar."

The interpreter tried to keep apace with the theological discussion that was developing.

"But our World Council of Churches has tried to unite all Christian churches under the banner of the one savior, Jesus Christ," argued Rev. Freeman,

"and we believe there are no real distinctions in the true Church of Christ. We are One in Christ." Rev. Freeman instantly recalled the famous axiom of John Calvin, the great reformer: "We believe that salvation can come only through the Church."

"How can we be one," stated Ivan, "when you do not observe the fast days, nor do you honor the holy image of Hristos not made with hands, nor do you wear a beard to reflect the heavenly image of God the father. Your faith is much different than ours."

"We might have different points of view on how to observe the Christian faith," responded Rev. Freeman, "but we have a freedom in Christ that frees us from the strict confines of the old law of ritual and sacrifice and gives us a new law of love and grace to live by and to be saved by."

"I have been told by my grandfather that your religion has an image of Hristos crucified on four extremities or ends," said Ivan, "whereas our faith teaches that the cross of Hristos consisted of eight ends." Ivan paused and waited for the interpreter to translate his words.

"That, no doubt, is a matter of fact," apologized Rev. Freeman. "I have been told by some local Buddhist priests that their cross the swastika, which is their symbol of enlightenment, also has eight extremities or limbs coming out of a central point. It supposedly signifies an eightfold path of the soul. But I believe that it makes no difference what kind of cross it was. What matters is the saving blood that was shed by the Son of God on that cross."

The Presbyterian minister began to feel a missionary zeal surge through his blood as he tried to convert his listener to accept the freedom of the spirit that he had experienced in his early youth. Ivan, on the other hand, became more uncomfortable as he talked with what he considered to be a pagan, in the sense that his belief or faith was not orthodox.

"Anyway, getting back to my original question," said Rev. Freeman after Ivan failed to respond to his previous statement. "Don't you think that having identical calendars would help all Christian churches to understand the unity of Christ and to show the un-Christian world that our belief in Christ is One? After all, when we celebrate the birth of Christ on December the 25th, your calendar says that it's only December the 12th, and so you wait till, what to us is, the 7th to celebrate his birth."

"That's right, you should have the same calendar as we have," answered Ivan. "As I was saying earlier, the entire mystery of Hristos is precisely timed by our church calendar, and if we observe a holyday on some other day or at another time, we would not be in conjunction and harmony with the heavenly hosts who are united with us at that time. Do you understand?"

"I think I understand," answered Rev. Freeman without any further rebuttal.

The two men rode quietly for the rest of the trip. They were poles apart from each other, and their differences seemed to be irreconcilable. One side was as far removed from the other as the north region was from the south region. Whereas one extremity was founded on the cold, harsh calculating observance of ritualistic law in order to obtain salvation, the other extremity was founded on the warm unrestricted freedom of the spirit of grace, which simply granted salvation by faith in Christ.

Two days later, on October the 1st, according to the old style Julian calendar (or October the 14th, for those who follow the new style Gregorian calendar), Ivan and his friend Vasily went to the Shaukiwan fishing village to make some money. They had been told by the World Council of churches that things would be provided for them, but the Old Believers felt insecure in a strange land without any money, and so they decided to venture out on their own. The wives of the men encouraged the men to find jobs where they could at least make a few dollars for personal needs. One of the Old Believers, Antip, who had escaped illegally from China a year previously, had several connections in town with friendly Chinamen with whom he was able to converse. Antip Svyatogorov was a strong, rebellious type of a man. He felt he was the law, and therefore, he was against all forms of man-made rules and regulations. He was stubborn in his belief that man must first of all look out for himself and for his family no matter what others said. Laws that contradicted his sense of survival and struggle for a secure existence were disobeyed and nullified without any sense of guilt or wrongdoing.

Antip Svyatogorov had discovered in China that following legal procedures was difficult, and sometimes even dangerous. As the threesome Antip, Ivan and Vasily crossed the harbor on the Star Ferry, Antip told his new friends the story of his escape from Chinese authorities.

"It was about a year ago when I found life in Kulzha simply intolerable," said Antip. "The Chinese authorities were merciless. It was also at that time when

I first heard rumors about people going to America. Many of us wished to go there, but getting the legal documents to get to Hong Kong first was impossible. The Soviet consulate in Kulzha held our documents in Moscow, and it was forbidden by their authorities to help religious exiles to leave their jurisdiction. After all, as long as they had us trapped in China like wild animals in a zoo, they could round us up and carry us back to Russia. I saw them take truckloads of our people at the point of a rifle. I had a friend who was jailed for trying to contact the British consulate in Hong Kong. The Soviets, of course, had the Chinese puppets put constant pressure on our people. That's when I decided to run away.

"I had been married for less than two months and I was living with my parents, as is our custom. My wife, Evgenia, was only eighteen, and I was twenty-two. When I told my wife about my plans, she cried. It was hard for her to leave her parents. My parents were afraid for me and told me the authorities would find us and shoot us for trying to escape.

"Nevertheless, on one cold October night I hired a brave Chinese friend of mine to give me a ride into town. I remember we had just finished the church service in honor of the Protection of the Bogoroditsa (Mother of God). I also remember holding closely the ikon of the Bogoroditsa that Evgenia's parents gave us as a present on our wedding day. I had the small ikon in my coat pocket next to my heart, and throughout the entire night I kept repeating the prayer I had prayed at the night service:

“Прийми от нас недостойных рабов твоих и ныне всепетая пресвятая Богородица, не престай молящися о нас недостойных рабов твоих, еже избавитися нам от всякого совета лукавого, и от всякого обстояния и сохранитися нам неврежденным от всякого ядовитого прилога дьявольского: но даже до конца молитвами твоими неосужденных нас соблюди, яко да твоим заступлением и помощью спасаеми, славу, хвалу, благодарение и поклонение за вся . . . /Priymi ot nas negostoynih rabov tvoikh e neene vsepetaya presvyataya Bogoroditsa, ne prestigh molyashchisya o nas nedostoynikh rabov tvoyikh, ezhe izbavitisya nam ot vsyakogo soveta lukavogo, e ot vsyakogo obstoyaniya e sohranitisya nam nevrezhdynim ot vsyakogo yadovitogo priloga diyavolskogo: no dazhe do kontsa molitvami tvoyimi neosuzhdyonikh nas soblyudi, yako da tvoyim zastupleniyem e pomoshchiyu spasayemi, slavu, hvalu, blagodareniye e pokloneniye za vsya . . .”

(Accept from us unworthy servants of yours this day our prayer, o highly-praised Holy Mother of God, and never stop praying for us unworthy servants of yours, to deliver us from every advice of the evil one and from every bad circumstance and that we remain unharmed from every poisonous attack of the devil: but even to the end keep us from judgment with your prayers, for it is with your intercession and help that we are saved; praise, glory, thanksgiving and adoration with bowing for everything . . .)

Antip was cut short by a sharp whistle from the ferry. The Star Ferry had made its short trip across the harbor, but Antip had more to relate. He waited until they walked off the pier and began walking toward Antip's friend's shop on Queen's Road Central. Antip knew his way around the Hong Kong side, and so he led the way.

"As I was saying," continued Antip, as he headed for the tall buildings in the business section, "I kept praying real hard, for I didn't know what dangers lay ahead. My Chinese friend, whom I paid well, was a professional smuggler, and he had us well hidden in his farm truck. At one point we were stopped by Soviet guards who patrolled the roads, and my heart almost burst, but we made it past them. At the train station we had to sneak past Soviet agents; our friend helped get the tickets for us. We made it safely to Shanghai, but there we were detained by Chinese officials who were suspicious of us, and they found out from Soviet officials that we were refugees. But the holy Mother protected us, and we were able to finally talk the officials into letting us go to Hong Kong."

Antip finally rounded the corner to Queen's Road Central and led the way to the shop named Hong Kong Treasures. His Chinese friend, an avid fisherman, had promised to take him to the fishing village at Shaukiwan, where he had his own sampan with a motor and plenty of fishing equipment. They would catch some fish near Stonecutter's Island and then sell the fish at one of the fish markets.

The ride on the sampan was bumpy and slow, but the view was extraordinary. The harbor was full of ships, junks, sampans, ferryboats, and every imaginable water vessel. By mid-afternoon the three men and their Chinese friend had caught enough fish around the rocks of Stonecutter's Island to make a small profit. They were ready to begin the journey back to shore when the wind in the harbor started to pick up.

"I think we're going to have a typhoon," warned the Chinese friend, pointing to the cloudy sky and the fierce wind.

The three Russians sensed danger, and Antip, in his broken Chinese that he had learned in Chinese schools, asked his friend if he was going to go to the typhoon shelter.

"I hope we make it back in time," anxiously exclaimed the Chinese friend as he put his motor on full throttle. They had been fishing on the far side of the island, and they had to cover several miles to get to the Yaumati Typhoon Shelter on the Kowloon side. "The typhoons come very fast here in Hong Kong," yelled the Chinese friend as the sampan bumped against the rising waves.

The three Russians held firmly to the sides of the sampan as the waves tossed the boat from side to side. Ivan felt his stomach churn inside and he was beginning to feel sick. Antip prayed to the Bogoroditsa (Mother of God) and to St. Nikola. Vasily clenched his teeth and peered through the slashing wind toward the typhoon shelter. Ivan kept wondering why he was in such a predicament and why the feeling of death haunted him whenever he felt sick to his stomach.

The sampan finally made its way past the causeway and into the Yaumati Typhoon Shelter, and the seasick men on board were relieved. Antip once again felt his prayers for help to the Holy Virgin had been answered. She had come to their aid and sheltered them from harm in time of storm and troubles. Ivan was throwing his lunch overboard. Vasily was holding his stomach and trying to keep the feeling of sickness from coming to the surface. The Chinese friend was smiling as he watched the three men turn pale from fear and sickness.